

**Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu
wspierania rodziny w 2023 roku
oraz potrzeby związane z realizacją zadań.**

Rada Miejska w Kluczborku

Wpł. dn. 29.01.2024

Nr _____

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

I. Realizacja zadań z zakresu wspierania rodzin w 2023 roku

Organizację pracy z rodziną w Gminie Kluczbork powierzono na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Kluczborku Nr XVII/167/11 z dnia 29 grudnia 2011 roku Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Kluczborku.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Kluczborku szczególne wsparcie otrzymują rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Działania takie rozpoczęto jeszcze przed wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ostatnich latach oferta Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku wzbogaciła się o propozycje, które stanowią uzupełnienie dla pomocy finansowej i rzeczowej. Powyższe formy pomocy rodzinie mają charakter zapobiegawczy, profilaktyczny, udzielone wsparcie ma umożliwiać rozwiązywanie problemu wewnątrz rodziny w środowisku.

Działania realizowane w ośrodku :

- 1) Praca z rodzinami przeżywającymi trudności w pełnieniu swoich funkcji skupia się w głównej mierze na diagnozie problemów, planowaniu wsparcia i pomocy w dążeniu do poprawy ich funkcjonowania. Pracownicy socjalni w sposób szczegółowy i dokładny diagnozują problemy rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka i starają się indywidualnie proponować wsparcie. Pracownicy socjalni oferują wsparcie finansowe w formie zasiłków pieniężnych jak i wsparcie rzeczowe, w ramach którego przyznawane jest dofinansowanie do wyżywienia w przedszkolach i szkołach. Jednocześnie pracownicy socjalni świadczą pogłębioną pracę socjalną, służą pomocą i doradztwem w załatwianiu innych spraw. W sytuacjach szczególnie trudnych pracownicy socjalni oferują wsparcie asystenta rodzinnego, przeprowadzają wywiad środowiskowy i tworzą wstępną diagnozę

rodziny i jej potrzeb. Następnie rodzina kierowana jest do asystenta rodziny. W sytuacjach związanych z problemami uzależnień i zaburzeń psychicznych pracownicy socjalni współpracują z Poradnią Leczenia Uzależnień w Kluczborku przy której działa również Poradnia Środowiskowa. Na prośbę pracownika socjalnego istnieje możliwość domowej wizyty lekarza psychiatry lub osoby świadczącej wsparcie psychologiczne w środowisku.

Tabela nr 1. Ilość zrealizowanej pracy socjalnej w 2023 roku

Wyszczególnienie	Liczba rodzin Rok 2023
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej – ogółem	679
w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej.	139

Tabela nr 2. Dominujące powody przyznania pomocy społecznej - w większości przypadków podstawą do udzielenia pomocy było równocześnie kilka przesłanek

Wyszczególnienie	Liczba Rodzin Rok 2023
Ubóstwo	369
Bezrobocie	223
Niepełnosprawność	229
Długotrwała choroba	290
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	54
Potrzeba ochrony macierzyństwa	4

- 2) Po wprowadzeniu zmian organizacyjnych w zakresie obsługi klientów pomocy społecznej Ośrodka, pracownicy Zespołu ds. rodziny, zostali przeniesieni do utworzonego Zespołu ds. pracy socjalnej. Pracownicy nowego zespołu są odpowiedzialni za pracę z rodzinami, w których występują problemy opiekuńczo wychowawcze, w tym z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczych. Praca odbywa się we współpracy ze szkołami, placówkami opiekuńczymi i Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie. Pracownicy socjalni zajmują się sprawami socjalnymi,

świadczą pogłębioną pracą socjalną i pracą z rodzinami w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze oraz problem przemocy domowej.

- 3) W 2023 roku ze środków pozyskanych w ramach resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej „Asystent rodziny na rok 2023” z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, dofinansowano częściowo utrzymanie zatrudnienie dwóch asystentów. W 2023 roku asystenci rodziny pracowali z rodzinami wymagającymi wsparcia w zakresie problemów opiekuńczo - wychowawczych. W sumie asystą objęto 43 rodziny, w tym 19 nowych rodzin od 2023 roku. Zakończono współpracę z 20 rodzinami, w tym ze względu na osiągnięcie celów - 15 rodzin, 1 ze względu na brak efektów, 1 ze względu na zmianę metod pracy a 3 rodziny zaprzestały współpracę z asystentem rodziny. Współpraca rodzin z asystentem jest dobrowolna, aczkolwiek 15 rodzin w 2023 roku zostało zobowiązanych przez Sąd Rodzinny do pracy z asystentem rodziny. Praca asystenta rodziny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kluczborku, polega głównie na analizie sytuacji rodziny, wzmocnieniu jej roli i funkcji, pomocy w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych, rozwijaniu kompetencji rodzicielskich opiekunów, pomocy w integracji rodziny a także przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.
- 4) Kolejną formą wielowymiarowej pomocy a zarazem interweniowania w kryzys rodziny związany z sytuacją przemocy domowej, jest działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Celem działania Zespołu jest podejmowanie działań dotyczących przeciwdziałania przemocy, usprawnienie przepływu informacji oraz reagowanie na zidentyfikowane problemy społeczne, w szczególności dotyczących przemocy. W ramach zespołu powoływane są grupy diagnostyczno – pomocowe w skład, których wchodzi zarówno pracownicy socjalni jak i asystenci rodziny z ośrodka oraz przedstawiciele policji, oświaty i sądu. Ośrodek prowadzi nie tylko obsługę techniczną zespołu interdyscyplinarnego ale także większość grup. W 2023 roku wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego 24 Niebieskie Karty. Dla nowo zgłoszonych Niebieskich Kart w 2023 roku. Łącznie w 2023 roku odbyło się 20 spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 324 spotkania powołanych grup diagnostyczno-pomocowych. W 2023 roku zakończono procedurę Niebieskiej Karty w 53 rodzinach.
- 5) Współpraca z organizacjami pozarządowymi i nieformalnymi grupami wsparcia w zakresie pomocy dla dzieci i rodzin, klientów OPS w Kluczborku. Wychowawcy świetlicy współpracują z Towarzystwem Przyjaciół Dzieci w zakresie poszerzenia oferty pomocy i wsparcia dzieci – uczestników świetlicy. W 2023 roku TPD nawiązało kontakt z firmami i fundacjami wspierającymi dzieci i rodziny, czego wymiernymi efektami są pozyskane środki i pomoc rzeczowa dla dzieci (dofinansowanie do posiłków, dofinansowanie i organizacja wyjazdów feryjnych, wyjazdów wakacyjnych, paczki na Mikołaja i Święta Bożego Narodzenia 2023 oraz wiele innych akcji np.: przeprowadzili z uczestnikami świetlicy akcję zbiórki kasztanów oraz motywowali wychowanków do udziału w konkursach o różnej tematyce, gdzie wychowankowie zajmowali wyróżnione miejsca, itp.). Wychowawcy uczestniczyli w spotkaniach profilaktycznych i promujących

światlicę (wyjścia, wycieczki, konkursy, akcje charytatywne), systematycznie pozyskiwali fundusz i prowadzili akcje promocyjne a także nawiązywali współpracę z różnymi podmiotami w celu podniesienia jakości i zróżnicowani zajęć dla wychowanków świetlicy.

- 6) Pracownicy socjalni Ośrodka, są niezbędni w sytuacjach wymagających podejmowania bardzo obciążających wyborów w zakresie odbioru dziecka ze środowiska zamieszkania w sytuacjach braku opieki, w sytuacji gdy zagrożone jest życie bądź zdrowie dziecka w związku z przemocą domową, ale również w innych drastycznych przypadkach zaniedbań rodziców czy opiekunów prawnych. W razie potrzeby w sytuacjach interwencyjnych, wymagających udziału pracowników socjalnych, udają się oni do miejsce zamieszkania i udzielają stosownej pomocy przy asyście Policji i białego personelu. Natomiast kiedy sytuacja tego nie wymaga udziela się pomocy/porad telefonicznie. W 2023 roku były przypadki zabezpieczenia dzieci z 2 rodzin w związku z wystąpieniem przemocy (art. 12a). Łącznie zabezpieczono 2 dzieci.
- 7) Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku, realizuje zadania na rzecz dzieci wychowujących się w rodzinach przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze przez prowadzenie placówki wsparcia dziennego - Świetlicy Terapeutyczno-Wychowawczej „Parasol”. Dzięki poprawie bazy lokalowej i komfortowym warunkom pracy w nowej siedzibie na ul. Pułaskiego 5, prowadzono 4 grupy wychowanków. W 2023 roku świetlica zapewniała pomoc dla 60 dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ciągu 2023 roku przeciętna liczba wychowanków uczęszczających do świetlicy wynosiła 48 dzieci. Świetlica poprzez swoje działania, stara się przeciwdziałać i zapobiegać zjawisku nieprzystosowania społecznego swoich wychowanków, a także wspiera rodziców w pełnieniu ich funkcji. Świetlica spełnia standardy określone w ustawie o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Działalność świetlicy skupia się przede wszystkim na poprawie funkcjonowania psychospołecznego dzieci, poprzez objęcie ich w czasie wolnym od zajęć szkolnych opieką oraz zajęciami profilaktycznymi, terapeutycznymi, rozwojowymi i edukacyjnymi.
- 8) Rodziny i osoby objęte asystą rodzinną, często wymagają dodatkowego wsparcia ze strony środowiska lokalnego. Ustawa o wspieraniu rodziny zakłada powołanie rodzin wspierających, czyli rodzin, które pomagają rodzinie naturalnej przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze. Rodziny wspierające mogą wpływać na funkcjonowanie rodzin w potrzebie po przez modelowanie i powielanie dobrych wzorców. Możliwość przebywania wśród osób, które prezentują poprawne więzi i relacje w rodzinie będzie wpływać na rodziny biologiczne w sposób pozytywny. Ośrodek nie zawarł jeszcze umów z rodzinami wspierającymi, ale planuje wprowadzenie takiego rozwiązania o ile zaistnieją takie potrzeby i będą chętne rodziny, które podejmą się wspierania.
- 9) W 2023 roku, OPS ponosił odpłatność za pobyt 54 dzieci skierowanych do pieczy zastępczej tj. rodzin zastępczych. W trakcie roku zwiększyła się ilość dzieci w rodzinach zastępczych. W 2023 roku, Sąd Rejonowy, skierował do rodzin zastępczych 7 dzieci. Ponieważ był to kolejny rok pobytu dzieci w pieczy, koszty współfinansowania wynosiły

od 10 % do 50% pełnej odpłatności. Łącznie na pobyt dzieci w rodzinach zastępczych przeznaczono 293.779 zł 79 gr.

10) Ośrodek w 2023 roku ponosił również odpłatność za pobyt 20 dzieci przebywających w pieczy zastępczej, tj. placówkach opiekuńczo-wychowawczych (Domach Dziecka). Ponieważ był to kolejny rok pobytu dzieci w pieczy, koszty współfinansowania wynosiły od 10 % do 50 % pełnej odpłatności. Łącznie na pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przeznaczono 352.644 zł 50 gr.

11) Zatrudniony w 2023 roku psycholog (na umowę zlecenie), świadczył wsparcie psychologiczne w wymiarze 2 godziny tygodniowo dla osób indywidualnych, w których są dzieci oraz rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze. Takie rozwiązanie, wpływa na komplementarność działań podejmowanych wobec rodzin i osób. Pracownicy socjalni w ramach wsparcia indywidualnego, kierują do psychologa nie tylko rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi ale i innych klientów ośrodka z problemami z zakresu konfliktów rodzinnych, samotnego macierzyństwa, problemów alkoholowych, bezrobocia a także w kryzysie oraz załamania zdrowia psychicznego.

12) W 2023 roku Ośrodek Pomocy Społecznej koordynował i realizował program „Kluczbork dla Rodziny+” oraz brał udział w realizacji programu „Gmina Kluczbork dla Seniora”. Działania ośrodka sprowadzały się do umożliwienia kontaktu rodzinom i seniorom z psychologiem i prawnikiem, w celu udzieleniu stosownego wsparcia i pomocy, w szczególności rodzinom mającym problemy w realizacji swoich ról społecznych, zadań i funkcji rodziny. Specjaliści pełnili dyżur i udzielali wsparcia przez ok. dwie godziny miesięcznie. W trakcie pełnionych dyżurów psycholog udzielił 26 porad dla członków rodzin. Natomiast prawnik udzielił 10 porad dla seniorów. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku został ponadto wskazany do obsługi Opolskiej Kart Rodziny i Seniora a także Karta Dużej Rodziny, w szczególności w zakresie przyjmowania wniosków, zgłoszeń o jej zniszczeniu i/lub kradzieży karty, czy wydawania karty.

Do głównych efektów dotychczasowej działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku w zakresie wsparcia rodziny zaliczyć należy:

- rozwój pracy socjalnej w kierunku świadczenia większego wsparcia pozafinansowego w pracy z rodzinami w kryzysie,
- wprowadzenie asystenta rodziny, jako szansy dla rodzin z trudnościami w wypełnianiu swoich zadań i funkcji,
- zacieśnienie współpracy specjalistów z instytucji, które w obszarze swoich zadań, koncentrują się na rodzinie w sytuacji kryzysowej, w ramach współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- stworzenie sprzyjających warunków do tworzenia i udziału w zajęciach grupy samopomocowej, jako profilaktyka kryzysów w rodzinie,

- rozwój Świetlicy Terapeutyczno-Wychowawczej „Parasol”, jako placówki wsparcia dziennego, realizującej zadania wobec dziecka wychowującego się w rodzinie. Integracja rodziców w działania świetlicy,
- usamodzielnienie rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny,
- profilaktyka i zapobieganie krzywdzeniu dzieci i patologiom życia rodzinnego,
- profilaktyka i wsparcie psychologiczne i prawne,
- obejmowanie wsparcie w nowych formach, aktywizujących członków rodzin,
- precyzyjne adresowanie wsparcia, odpowiedniego do pory roku i właściwości fizycznych,
- realizacja nadzorów opiekunów tymczasowych sprawujących opiekę nad małoletnimi obywatelami Ukrainy przebywających bez opiekunów na terytorium RP.

W 2023 roku odwołano pandemia korona wirusa (COVID-19), dzięki czemu świadczone już bezpośrednio wsparcie dla rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze. W pracy z rodzinami biologicznymi, z których dzieci przebywają w rodzinach zastępczych czy placówkach opiekuńczo wychowawczych występuje odmiennosc problemów od pozostałych rodzin objętych wsparciem. Aby objąć w sposób kompleksowo wszystkie potrzebujące rodziny, nasze działania koncentrują się na wypracowaniu modelu współpracy z rodzinami biologicznymi w sytuacjach pozbawienia lub ograniczenia rodzicom prawa do opieki nad dziećmi. Pracownicy rozwijają swój warsztat poprzez szkolenia i superwizję a także konsultację z psychologiem.

II. Koszty realizacji zadania z zakresu organizacji pracy z rodziną.

- 1) Wszelkie nowe koszty wynikające z realizacji zadań zapisanych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pokrywane były w ramach rozdział 85504 – Wspieranie rodziny. Wydatki bieżące ogółem wyniosły 845 641 zł 24 gr. w tym: środki z dotacji MRiPS w ramach Resortowego program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2023 „Asystent rodziny” w wys. 22 199 zł 46 gr. Środki wykorzystano na: wynagrodzenia z pochodnymi asystentów rodziny oraz na pokrycie opłaty za dzieci przebywające w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2023 roku
- 2) Świetlica terapeutyczno – wychowawcza „Parasol”, działająca w strukturach ośrodka jest od początku funkcjonowania finansowana w ramach środków własnych z rozdziału 85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz dodatkowo 85295 – Pozostała działalność. Koszty prowadzenia świetlicy w 2023 roku wyniosły łącznie : 727 175 zł 49 gr. W znacznej większości są to koszty wynagrodzeń pracowników wraz pochodnymi oraz utrzymanie i wydatki na poprawę standaryzacji placówki i wyposażenie. Zgodnie z ustawą z dnia 9.06.2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej placówkami wsparcia dziennego są między innymi świetlice.
- 3) Koszt działań skierowanych na pomoc rodzinie, które nie są bezpośrednio związane z realizacją zadań ustawy o wspieraniu rodzin i systemu pieczy zastępczej, ale wynikają

z występującego w rodzinach zjawiska przemocy domowej. Niniejsze sprawozdanie zawiera również opis podejmowanych zadań w tym zakresie w tutejszym Ośrodku, tj. działań pracowników socjalnych podejmowanych w powołanych grupach diagnostyczno-pomocowych oraz działania i obsługa Zespołu Interdyscyplinarnego. Wydatki w rozdziale 85205 – Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie: 4 904 zł 90 gr.

III. Podstawowe potrzeby związane z realizacją zadań.

W związku podejmowanymi działaniami, do najważniejszych rozeznaczonych przez pracowników Ośrodka potrzeb w zakresie realizacji zadań, należy:

- 1) rozwój form pracy z rodzinami przeżywającymi problemy opiekuńczo –wychowawcze;
- 2) podejmowanie działań profilaktycznych mających na celu ograniczania liczby dzieci w pieczy zastępczej, w szczególności w rodzinach zastępczych;
- 3) wzmacnianie kompetencji rodzicielskich, w szczególności poprawa relacji rodzic-dziecko;
- 4) wsparcie rozwoju dzieci.

Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol” w nowej siedzibie obejmuje wsparcie 60 dzieci i młodzieży. Placówka generuje koszty związane z kosztami personelu i funkcjonowaniem budynku. Wysokie koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej, tj. placówkach opiekuńczo wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych, to główne koszty systemu wsparcia rodziny. Sytuacja materialna w wielu rodzinach uległa poprawie, między innymi w związku z upowszechnieniem „Programu 500+”, zmniejszeniem bezrobocia i wzrostem płacy minimalnej. O poprawie w tym obszarze, świadczy również spadek ilości rodzin korzystających z pomocy społecznej czy świadczeń rodzinnych.

Praca z rodziną musi brać pod uwagę wszelkie czynniki warunkujące wydolność opiekuńczo-wychowawczą i pielęgnacyjną rodzin a oferta wsparcia powinna być elastyczna. Powinna być zindywidualizowana i nastawiona na poprawę zaburzonych sfer w obszarach warunkujących wydolność opiekuńczo-wychowawczą. Najważniejszą zasadą jest że wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem. Z uwagi na ciągłe i dynamiczne zmiany zarówno będące konsekwencją konfliktu na Ukrainie i wysokiej inflacji, mają one bardzo duży wpływ na codzienne funkcjonowanie rodzin, co czyni niezbędnym stały rozwój pracy i zakresu wspierania rodzin, uwzględniający wszystkie zjawiska społeczne, które dotyczą rodziny.

